

GYERGYÓI ÚJSÁG

A MAGYAR PÁRT PROGRAMJA ALAPJÁN.

Előfizetési árak:
Egy évre 200; félévre 100; negyedévre 50 Lei
Hirdetések milliméter díjszabás szerint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Felölsszerkesztő:
Dr. SÁNDORY MIHÁLY
Kiadó laptulajdonos:
PUSKÁS J. ISTVÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Regele Ferdinand-ut 33. sz. (Sándory-ház.)
Szerkesztőségi órák mindennap d. u. 2—3-ig.
Telefon: 14.

Az udvarhelyi nagygyűlésről.

Történelmi jelentőségű volt a romániai magyarok őseréjű manifesztációja. Ezt mondjuk mi magunk és ismeri, kénytelen-kelletlen bár, az is, aki aggódva-félve, lenézve-gyűlölvé szemlélte távolról az eseményeket. Az erdélyi magyarság Gyulafehérvárja fontosságát senkinek nem jutott eszébe letagadni egy pillanatra sem.

A belügyminisztérium nagyjai bizony izgatottan várták, mi lesz ezen a gyűlésen, hová robban ki az egy évtizede mesterségesen táplált és erőszakosságokkal végtelenségig fokozott elkeseredés. És tagadhatatlan, magunk is néha-néha szívdobogva gondoltunk arra: vajjon meglesz-e ott, az utóbbi hónapokban egyesek által, ugyancsak mesterségesen táplált széthuznitörékek, különvéleményakarások ellenére, a legnagyobb dolog egy népkisebbség életében és politikájában: az egység.

Lefolyt a gyűlés. A várakozásoknak mindkét részről vége.

Odaát rezignáltan tapasztalják, hogy a magyar kisebbségre a lehetetlen teóriák szerint kifundált elnemzetlenítő leszerelő kísérletek hatás nélkül maradtak, vagy pedig ellenkező hatást váltottak ki. Az elkeseredés csak fokozódott nyomukban és súlyos szavakba foglalt határozatokban robbant ki. S a súlyos szavu határozatokat súlyos következményű tettek is fogják követni.

Mi magunk pedig büszkén, örömmel állapíthatjuk meg: Hiába volt minden fortély. Hiába az erőszak, hasztalan a konkolyhintés, a belső ellenség aknamunkája összetartásunk szilárd épületébe csak egérlyukakat tudott vájni, amelyek miatt még semmi baj, s amelyek csak arra jók, hogy az első zajra, amelyet hall, az első komoly megmozdulásra, építőjük gyorsan elrejtőzzék bennük, nehogy meglássák esetleg, hogy ő csinálta.

A legteljesebb összhang, a leglélekemelőbb egyetértés volt az a vezető lelki motívum, amely az Udvarhelyre összesereglett magyarság elmondott szavait, véghezvitt cselekedeteit irányította.

Szó sem esett ott arról, hogy valaki más utakon óhajtaná keresni az erdélyi magyarság boldogulását, mint a másik. Nem mondta senki, hogy ő másképpen képzelte el a vezetés összeállítását, vagy állásfoglalását.

Egyszerűen lelkesedő tömeggé forrott össze az Erdély legkülönbözőbb vidékeiről Udvarhelyre összesereglett magyarság, amelynek számára emlékezetesnek maradó ünnep volt az, hogy lelkét megmutathatta önmagának, azoknak, akik magukat barátoknak vallják és azoknak is, akik be-

csületesen kijelentik, hogy ők ellenségek.

A határozatok, amelyeket Erdély összmagyarsága Udvarhelyen hozott, igen súlyosak. Minden szavuk megfontoltan, de határozottan mondja: Elég volt. A türelemnek vége.

Elég volt abból, hogy az országban, amelyben születünk és amelyben élni jogunk van, némelyek ellenségnek, betolakodott idegeneknek tekintsenek.

Hogy nyelvünket, kulturánkat, mindennapi kenyerünket, idegölő harcral kelljen mindennap új támadások elől megmenteni, vagy harccal bitorló, jogfosztó kezekből kiragadni.

Elég volt abból, hogy mostoha-gyermekei legyünk annak az országnak, amelynek törvény szerint édes gyermekei vagyunk. S hogy testvéreink kitorjanak a minket ugyanugy megillető ősi javainkból.

És abból, hogy mindezek ellen egyebet nem tettünk, mint szép szóval kértük a nyájunkat pusztító farkast, legyen belátással, ne bántson bennünket.

Elég volt, mindenből elég! Idestova 10 évig könyörögtünk. Eredmény nélkül. Minden haszon nélkül. Panaszunk kacagást, gunyt váltott ki a hatalmasoknál.

Nem könyörgünk tovább. Követelünk. Azt, amihez jussunk van. Hogy élhessünk. Levegőt szivhassunk.

Mert hiszen ezt is sokan sajnálják tőlünk.

Még a mérsékelt románok közül is soknak az a véleménye, hogy az udvarhelyi határozatok tulságosan súlyosak voltak. Azt mondják, nem kellett volna ma, amikor a kormány éppen a kisebbségi státutumokon dolgozik, éppen ma Genfhez fordulni orvoslásért, mert evvel minden románt ellenségünké tettük, azokat is, akik eddig rokonszenveztek velünk. Miért nem vártuk meg legalább azt, míg látjuk, hátha most teljesednek kívánságaink.

A dolgában biztos ember nyugodt fölényével válaszolunk ezekre az aggodalmakra.

— Nem mentünk még sehová. Még nem vagyunk Genfben. S ha megkapjuk Bukaresttől, amit követelünk, miért tennénk tovább akár csak egy lépést?!

Éppen csak az a kérdés, megkapjuk-e vajjon.

Mert ígérni, ígértek már sokszor. És sokszor csaptak be különböző kormányok.

Ebből is elég volt.

*

A magyarság hatalmas, impozáns megmozdulásáról a nagy napilapok a legnagyobb részletességgel számoltak be, úgy hogy a mi számunkra nem maradna más hátra, mint ismé-

telni az általuk már elmondottakat. Ezt nem tartjuk szükségesnek, hiszen a majdnem egy hét óta, amennyi az udvarhelyi gyűlés óta eltelt, annak lefolyását, részleteit ismeri már minden magyar ember. Ezért úgy látjuk helyesnek, hogy az ismert, fontos eseményekkel csak rövidebben foglalkozunk s egyet-mást megjegyzünk olyan dolgot, ami minket különösebben érdekel.

A nagygyűlést megelőző közgazdasági szakosztályi gyűlésen Csiby Andor dr. munkatársunknak egy minket igen közről érdeklő problémáról, a közbirtokosságok kérdéséről felolvasott értékes tanulmányát külön közöljük.

Vasárnap hajnal. Inkább hajnal előtt. Az eső szorgalmasan csurog. Minden fekete és vizes.

A Gyergyó és Udvarhely közötti országúton autók sietnek, autóbuszok dőcögnek. Mind Udvarhely felé. A nagygyűlésre igyekvő magyarokat viszik.

Csunya hideg van. Hovatovább mind hidegebb. A Libántetőn érzik, hogy erősen magasan járunk.

Mindenki fázik és senki nem sajnálja, hogy eljött. Senkinek se jut eszébe, jobb lett volna otthon maradni.

A magyar lelkesedés, a kisebbségi sorson való javítás vágya elfelejtet, jelentéktelenné törpít minden kellemetlenséget, kényelmetlenséget.

Udvarhely. Kicsi város. Az utcái, udvarai tömve. Autó autó mellett. Ember ember hátán. Mint egy gigantikus nyüzsgő hangyaboly, olyan az egész. Éppen mint volt annak idején Gyergyóban.

Messze vidékről sokan sereglettek. A vonatok, autók napokon keresztül hatalmas tömeget ontottak ide. S nagy azoknak is a száma, akik a megyéből s a szomszédos székely székekből szekérrel, lóval, vagy éppen gyalog kerekedtek résztvenni az erdélyi magyarság hatalmas méretű megmozdulásában.

Rengeteg sok a székely ember. S ez erősen szívórvendéztető látvány. Demokratizálva van a Magyar Párt, nem igaz, hogy vezetői oktrojálnák rá akarataikat, rágalom ez. Meg kell csak nézni azt a sok harsány embert, aki a nagygyűlésre összesereglett s az arcukra irt öntudatot, szilárd elhatározást, fajintelligenciát.

Nincs itt baj ezekkel a dolgokkal.

Gyergyóiakat keresünk a tömegben. Bizony, mi türes-tagadás, kevesen vagyunk.

László Dezső dr. képviselő, Péterffy Lőrinc dr. esperes, Makkay Domokos dr. és Csiby Andor dr. ügyvédek itt vannak még péntek óta. Szombat délután érkezett Szabó György apát. Bartos Gyula dr. és Sándor Balázs dr. ügyvédek, Novák Béla bádogosmester. A gyergyói papok közül ott látjuk még Mihály plebánost, Szárhegyről az agilitásáról ismert P. Kristó Modeszt atya ferencendi házfőnököt. Vasárnap még néhányval szaporodott a számunk. Benke Antal dr. polgármester, Dombi János dr. volt főjegyző és még néhányan. Gazdaember Gyergyószentmiklósról egy se. Tekerőpatakról tizen-négy székely gazda vonult fel. Öröm nézni őket. Kilyénfalvából és Ujfaluból tizenkettő. Szárhegyről még voltak Kristó Modeszt atyán ki-

vül. Remetéről is néhányan. S egyes községek-
ből nem láttunk senkit.

Kissé lehangoltan kell megállapítanunk:
Gyergyó ez alkalommal nem nagyon tett ki ma-
gáért. A becsületet főképpen Tekerőpatak men-
tette.

De vigasztalódhatunk, voltunk ott így is
elegen.

A gyűlés tizkor kezdődik. Még nincs fél
kilenc s már seregleni kezd a feketéllő tömeg
a színházterem felé. Nem lehet bemenni, csak
igazolvánnyal. Nem azért, mintha a magyarság
reprezentáns nagygyűlésének titkolnivalói vol-
nának. Nem. És máskülönben, akik előtt tit-
kolnivaló lehetne, azok úgy is ott vannak, elöt-
tük nincs diszkréció. Bejönnek azok minden-
hová.

Hanem, mert igen sokan gyűltünk össze.
Rengeteg az érdeklődő. A színházterem ha öt-
ször akkora volna, se tudná befogadni mind-
azokat, akik résztvenni szeretnének. S nehogy
olyanok szoruljanak ki, akiket távoli vidékek
küldtek, hogy szavukat szenvedett jogtalansá-
gok ellen felemléjék, gondoskodni kell arról,
hogy elsősorban ezek számára legyen hely.

Azért — gyergyóiakkal nincsen baj. Sze-
rez igazolványt a gyergyói tagozat jól mozgó,
ügyes párttitkárja, Ferenczi Balázs dr., minden-
kinek, aki idejött.

Egy se tette hiába az utat.

Többször mondtam már, rengetegen sereg-
lettünk Udvarhelyen össze.

És valamennyiünk közül, egy se tette hi-
ába az utat.

A székely közbirtokosságok megszervezése.

Irta és felolvasta az Országos Magyar Pártnak Székelyudvarhelyen 1928. október 14-én
megtartott mezőgazdasági szakosztályi ülésén

Dr. CSIBY ANDOR ügyvéd.

A „Keleti Ujság“ f. évi egyik tavaszi szá-
mában egy pályázati hirdetést olvastam, mely
arra a kérdésre vár feleletet, hogy: „Mi az er-
délyi magyar kisebbség legjelentősebb problé-
mája?“.

Sokat gondolkoztam a kérdésen s végül
arra a meggyőződésre jutottam, hogy ennek
megállapítása igen könnyű és mégis igen nehéz.
— Igen könnyű azért, mivel oly sok megoldásra
váró feladat van, amelyek egytől-egyig mind
életbevágóan fontosak; mégis nagyon nehéz
abból a szempontból, hogy azok ne legyenek
utópisztikusak, hanem megvalósíthatók. Egy
részletében is megvalósítható életkérdés a ma-
gyarság szempontjából jóval többet eredményez,
mint egy utópisztikus feladat, mely igen sok
energiát képes felőrölni belátható időn belül
eredménytelenül.

A magyar kisebbség problémáinak meg-
oldhatósága részint külső behatásoktól, részint
pedig belső, önmagunkban gyökerező indító
okoktól és kihatásoktól függ s ezért bírálhat-
juk el azok meg-, vagy meg nem oldhatóságát
is. Míg például az iskolakérdés, nyelvkérdés,
közigazgatási decentralizáció stb. legnagyobb
részben a mindenkori kormányok mentálitásától,
jó- vagy rosszindulatától függ, addig például
a birtokvédelem, a még megmaradt vagyonok
konzerválása, faji öntudat nevelése stb. legna-
gyobb részben vagy tisztán önmagunkban rejlő
erők kihatásai és következményei.

Az erdélyi magyarság céljainak valószínűbb
elérhetése szempontjából itélve meg a helyzetet,
a magyarság legfontosabb feladatának még meg-
levő birtokállományának megvédését, konser-
válását tartom.

Ezeknek a vagyonoknak megmentését és
konzerválását annál is inkább főfeladatnak te-
kintem, mivel egy anyagilag leromlott magyar
kisebbségnek a sulya károsan befolyásolja a
magyarság küzdelmét a többi életbevágó problé-
mák megoldásánál is.

Az erdélyi magyar kisebbség gazdasági
életében igen jelentős tényezők a székely kö-
zbirtokossági vagyonok.

Ezeknek a székely közbirtokossági vagyo-
nok keletkezésének egy- és ugyanazok voltak
az indító okai, egy- és ugyanaz volt a cél-
juk is: a kisebb arányú tulajdonosoknak
az arányosított közbirtok állományban való
bennmaradása avégből, hogy ott, ahol kis arány-
részeikkel céljaikat: legelőik fenntartását, köz-
ségi, állami, iskolai terheik könnyebb hordozá-
sát nem tudják elérni, a közös csoportosulás
által ezeket könnyebben elviselhetőbbé tegyék.

Nem szándékozom itten a közbirtokosságok
jogtörténetét és az idők során történt fejlődését
ismertetni, erre nézve csak utalok dr. Pál Gábor
csikszereadi ügyvédnek ezt ismertető, alapos
tudással megírt tanulmányára, melyből kitűnik,
hogy a székely közbirtokosságok soha egy pil-
lanatra sem tévesztették fenti céljaikat szem elől
és amely szándékaikat tételes törvények és ren-
deletek is elismerték és megerősítették.

Ezek a törvények és rendeletek mindenkor
elismerték és biztosították is a közbirtokossá-
goknak ügyeik intézésében autonóm jogát; az
új erdőtörvény autonóm jogkörüket csak annyiban
szűkítette meg, hogy a közbirtokosságok
közgyűléseinek elnökeül a járásbíró rendel ki
és a járásbíró részére biztosított jogkör által
ezen vagyonokat fokozottabb felügyelet alá he-
lyezte.

Az igazságnak tartozunk azonban annak
a megállapításával, hogy a közbirtokosságok
vagyonkezelési politikája nem mindig üti meg

azt a mértéket, amelyet eredményeiben és ki-
hatásaiban mi jogosan várunk tőle.

Bármennyire is megcsönkította az agrár-
reform a közbirtokossági vagyonokat, nem ta-
gadható, hogy mindennek dacára még mindig
elég nagy vagyonkomplexumot s így erőt kép-
viselnek. Ezen vagyonkomplexumoknak azon-
ban nemcsak az a rendeltetése, hogy tagjait a
rendes évi fajutalékkal lássák el és némelykor
egy-egy vágterület eladásából némi kis összeg-
hez juttassák, hanem emellett és főképpen az,
hogy magasabb gazdaságpolitika bevezetése ál-
tal tagjainak kulturáját, életstandardját és gaz-
dasági megélhetését emelje az egész székely-
földi gazdasági életre kihatóan is készpénzálló-
mánya helyes elhelyezése és felhasználása, más-
részt erdőbirtoka kitermelésénél új munkaalkal-
mak létesítése által.

A közbirtokossági vagyonkezelésekben u. i.
hiányzik ez a magasabb szempont, de másol-
dalról hiányzik az a körültekintő takarékoság
és gondosság is, amelyet pedig egy közvagyon
eredményes kezelése feltétlenül megkövetel.

A közbirtokosságok kebelében u. i., mint
minden közületnél is előfordulni szokott, igen
sokszor belső villongások, egyenetlenségek ke-
letkeznek, amelyeknek levezetése igen sokszor
tetemes anyagi és erkölcsi erőket semmisítenek
meg és forgácsolnak szét. A közbirtokosságok
közületébe is igen gyakran beférkőzik a mostani
időt általában jellemző egymásiránti bizalmat-
lankodás, mely a kedélyeket állandó izgalomban
tartja, és — ismerjük el — hogy igen sokszor
a vezetőség megválasztásában nem a higgadt
megfontolás és mérlegelés, hanem személyi
ellentétek, rokonszenvek vagy ellenszenvek dön-
tenek.

Ezek az előforduló jelenségek több eset-
ben foglalkoztatták a járásbírókat is, s in-
nen meríthette az állam felügyeleti hatósága azt
a meggyőződését, amelynek Hodor Viktor ve-
zérfelügyelő a közbirtokosságok vagyoni keze-
lésének megváltoztatására tett javaslata alkal-
mával is hangot adott, — hogy a közbirtokos-
sági vagyonok kezelése nem üti meg a kívánt
mértéket, miért is az alapos reorganizációra
szorul.

Pedig ez nem áll; én a hibát egyrészt
abban látom, hogy az egyes közbirtokosságok
annak dacára, hogy keletkezésük, jogalapjuk is
egy- és ugyanaz, céljaik is közősek, mégis gaz-
dasági életüket egymástól teljesen szeparálva
élik le, egymással nem tartanak fenn semmiféle
kapcsolatot, s így egymás életéről nem is tudnak
semmit, egymás életének jó vagy rossz tulaj-
donságait nem használják fel a maguk javára.
Hányszor volt alkalmam u. i. tapasztalni, hogy
mikor az erdőgondnokság egy-egy körrendeletet
kiadott, napokig bolyongtak az igazgatóság tag-
jai az erdőgondnokságnál, hogy a rendeletet
megértessék magukkal s a végén ahány közbir-
tokosság, annyi-féleképpen intézte azt el, vagy
egyáltalán nem is vett tudomást róla.

Az egyes közbirtokosságok annyira külön-
állóan élnek a maguk életét, hogy tudok eseteket,
mikor egyeseknek mai napig sincs meg szerve-
zési szabályzatuk, vagy ahol meg is van, egy-
másaitól különböznek. A szervezési szabályza-
toknak egymással való összhangba hozására
indult is meg Csikban egy akció, de különböző
okok folytán a legkevesebb eredményt.

Nem mulasztatom el itt megemlíteni,
hogy a közbirtokosságok között vannak egyes
közbirtokosságok, különösen amelyek erdőva-
gyon mellett még fűrdőüzemmel is bírnak,
amelyeknek jogi helyzete igen kényessé tétetett
azáltal, hogy a közbirtokosságok szervezését

magában foglaló új erdőtörvény ilyen esetekre
nem gondolva s a regát előtt teljesen ismeretlen
lévén a közbirtokosságok intézménye — nem is
intézkedik. Az erdőtörvénynek ez a hiánya ér-
zékenyen éreztette hatását a közbirtokos-
ságok szervezési szabályzatának elkészítésénél, de azt
megelőzően az agrárreformnál is, s jól emlé-
keztünk azokra az időkre, amikor a közbir-
tokosságok intézményének nem kellő ismerete
vagy téves magyarázata folytán hatalmas perek
keletkeztek, amelyek legnagyobb részben csak
arra voltak jók, hogy a közbirtokosságoknak
még pernyerés esetén is tetemes károkat okoz-
zanak.

Igen sok apróbb hibát és mulasztást tud-
nék itt még felsorolni a közbirtokosságok jelen-
legi életéből, amelyekről nem állítom, hogy ön-
tudatosan követtenének el; azt azonban állítom,
hogy a közbirtokosságok élete reorganizációra
szorul nem olyan értelemben, amint azt Hodor
Viktor vezérfelügyelő értette és érti, hanem
olyan értelemben, hogy a közbirtokosságoknak
épen azon erejőknél fogva, melyet vagyoni hely-
zetüknél fogva még ma is reprezentálnak, ha-
talmasabb közigazgatási tevékenységet kell ki-
fejtetniük, sőt közigazgatási irányító tényezőkké
kell válniuk.

Nagyon természetes, hogy ezt egymástól
elzárkózottságukkal nem érhetik el, hanem csak
ugy, hogyha egyrészt vagyonuk jobb kihasznál-
hatósága, másrészt esetleges veszélyek és táma-
dások hatásosabb kivédése céljából összes anyagi
és erkölcsi erejüket egyesítik.

Ezt az egyesítést én nem tudom másképp
elképzelni, mint úgy, hogyha

syndikátusba tömörülnek.

Hogy a közbirtokosságoknak magasabb
közigazgatási politikát kell kifejteniük s ezáltal
a Székelyföldre nehezedő általános gazdasági és
pénzügyi helyzeten is könnyíteniük kell; hogy
ez a magasabb közigazgatási politika folytatása
az embereknél már belső szükségességgé vált,
— bizonyítja az a körülmény is, mely szerint
erre nézve már kidolgozott javaslatok is állanak
rendelkezésünkre, így például Brassay Sándor
tölgyesi bankhivatalnoknak értékes tanulmánya
a közbirtokossági vagyonok kommercializációjáról.

Brassaynak ezen tanulmányára, mely a
közbirtokosságok bel- és külső életéről igen
helyes megállapításokat tartalmaz, ez alkalom-
mal csak az a megjegyzésem, hogy amennyiben
lehetséges is lenne a közbirtokossági vagyonok
kommercializálása, azt az egyes közbirtokossá-
gok a maguk külön szeparált életmódjukkal
soha sem valósíthatják meg, csupán csak a kö-
zös irányítás: a syndikátus útján, melynek fel-
adata lenne a szükséges és helyesnek ítélt ter-
vek és javaslatok kidolgozása.

Félreértések elkerülése végett ki kell je-
lentenem, hogy én a syndikátust nem úgy kép-
zelem el, minth ezáltal az egyes közbirtokos-
ságok autonóm jogköre csorbulást szenvedne;
nem, hanem úgy képelem, mint például a bank-
syndikátust is, mely irányító és jótékony befo-
lyást gyakorol a kebelébe tartozó egyes pénz-
intézetekre; javaslatokat dolgoz ki és befolyá-
sát érvényesíti az őket érdeklő törvények és
rendeletek meghozatalánál, másrészt örökdi
tagintézetek felett és az őket érhető támadásokat
és veszélyeket a maga nagy erkölcsi erejével
kivédi.

Ebben az értelemben a közbirtokosságok
syndikátusának óriási és egyúttal gyönyörű fel-
adata lenne ott, ahol a közbirtokosságok bel-
életében akár személyi, akár vagyoni tekintet-
ben differenciák merülnének fel, mert egy ke-
belében alakítandó állandó választott bíróság-
gal elejét tudná venni igen nagy erkölcsi és
anyagi értékek elpusztulásának, mely ezekkel
a kellemetlenségekkel jár, másrészt annak, hogy
ezekkel az ügyekkel a nagy nyilvánosság álla-
ndóan foglalkozzék igen sokszor nem a kívánt
jóhiszeműséggel és részrehajlatlansággal, s ezen-
kívül a bíróságok is meg lennének kimélve az
ezekkel az ügyekkel való megterhelhetősüktől.

A syndikátusnak az elmondottakon kívül
feladata lenne a közbirtokosságok vagyonka-
taszterének felállítására, a közbirtokosságokat
érintő törvényeknek és rendeleteknek összegyű-
jtése a közbirtokosságokat illető jogok és kö-
telezettségek nyilvántartása, a törvények és
rendeletek egységes végrehajtásában az egyes
birtokosságoknak leendő segítségnyújtás, véle-
mény és tanácsadás minden közbirtokosságot
érintő esetekben, sőt külön-külön is az egyes
közbirtokosságok sajátos egyéni viszonyai és
természete szerint; összegyűjtése és nyilvántar-
tása az egyes speciális jogi természettel bíró
közbirtokosságokra vonatkozó régi és újabb tör-
vényeknek és rendeleteknek és még az élet
ezerféle változatai folytán előállhat minden né-
ven nevezendő eshetőségekben a közbirtokos-
ságok részére utmutatás és tanácsadás.

Hogy a közbirtokosságok egy ilyen tanács-
adó iroda felállítására esetén a felesleges jövés-
menések megszűnése folytán mekkora anyagi

megtakarítást érnének el, azt felesleges hangsúlyoznom.

A közbirtokosságoknak ezen syndikátusban leendő tömörülése az anyagiakon kívül jótékonyan éreztetné hatását erkölcsi tekintetben is, amennyiben megbecsülendővé tenné az egyesülésben rejlő erőt, megismertetné úgy az egyesekkel, mint a közbirtokosságokkal a „mindent a közért”, s az „egy az egészért” s az egész az egyért” elvét, öntudatosabbá, bizakodóbbá tenné őket és nagy lelki megnyugvást keltene bennök ateiktetben, hogy érdekei felett egy tőle független, intrikáktól, egyéni érdekektől ment erkölcsi testület őrökdi.

Ami most már a syndikátus megszervezését illeti, ezt egyedül helyesnek úgy képzelem el, hogyha a megalakult syndikátus vármegyénként vagy nagyobb járásonként irodát tart fenn, amelyek egymással állandó összeköttetésben állanak, de amelyek az egyes, csakis őket érintő kérdésekben teljes önállósággal járnának el. A syndikátus hatásköre és az egyes közbirtokossággal viszonya egy szervezési szabályzatban lenne lefektetendő, melynek összeállítása egy külön e célra kiküldendő bizottságnak lenne a feladata.

Az itt elmondottak alapján tisztelettel van szerencsém határozati javaslatomat az alábbiakban megtenni:

Határozati javaslat:

Az Országos Magyar Párt a Székelyudvarhelyen 1928. okt. 14-ikén megtartott közgyűlésén egyhangulag kimondja, hogy:

a székely közbirtokosságoknak részint közgazdasági okokból, részint a beléletükben előforduló erkölcsi és anyagi surlódások eredményesebb elintézése, a tömörülésből származó előnyök kivívása, végül a közbirtokossági vagyonok tulajdonjoga vagy kezelésének megváltoztatása tárgyában bárholnan eredhet intőzkedések könnyebb kivédhetése céljából szükségesnek és hasznosnak tartja syndikátusba leendő tömörülésüket.

Evégből vármegyei központi tagozatai útján megkeresi az érdekelt közbirtokosságok vezetését, hogy legközelebbi közgyűlésükön a syndikátusba leendő belépésüket határozatilag mondják ki.

Egyben a beszerzés megkönnyítése végett vármegyénként szervező bizottságokat alakít, így Csikvármegye részére: Dr. László Dezső kamarai képviselő, dr. Pál Gábor, dr. Benke Antal, dr. Csiby Andor, dr. Kovács Károly és dr. Sándory Mihály ügyvédek tagokból, mely bizottságoknak feladata egyöntetűen eljárni a szervezés tekintetében, kötelessége a syndikátusi szervezési szabályzatot elkészíteni és eljárásuk bevégezése után az Országos Magyar Párt központjának jelentést tenni.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A Gyergyói Ujság október 14-én megjelent 42. számában „Egyháztanácsos” hozzá szól a ditrói plebánusválasztáshoz és sok valótlanságot állít. Azt állítja, hogy dr. Lukács József plebánus ellen fegyelmi vizsgálatot kértek hanyagsága miatt és azért kérte az áthelyezését és át is helyezték Esztelnekre. Ez valótlan állítás, mert dr. Lukács nem a fegyelmi vizsgálatról való félelemből pályázott Esztelnekre, hanem egyszerűen azért, hogy helyét átadja egy más papnak, ki talán képes lesz a ditrói hívek között békeeséges állapotot létesíteni. Neki nem volt oka félni a vizsgálatról, mert az „Egyháztanácsos” is, habár ellenzéki érzéssel van eltelve a plebánus iránt, ezt írja: „Nem is kívánta az egyháztanács többsége sem az ő eltávolítását, mert ellene, mint pap ellen, nem merültek fel kifogások”. Nem is merülhetett fel, mert átélve a háború és menekülés borzalmait, megmentette az egyházközség ingó vagyonát és nélkülözhetetlen anyakönyveit, kiemelte az egyházközséget a háború és menekülés folytán megrongált állapotából, együtt szenvedett menekülő híveivel. Visszatérve, ő emelte ki az iskolákat lerongyolt állapotukból, ő gondoskodott a 12 tanerő fizetéséről, ő vezette be az egyházi adót oly községben, hol egyházi közterhet a hívek soha sem hordoztak, egészen el voltak kényeztetve, ő járt házról-házra, egy tanítót maga mellé véve, hogy megértesse a hívekkel a beállott nehéz állapotot és áldozathozatalra buzdítsa az iskolák érdekében és ha nem sikerült egészen, nem az ő hanyagsága, hanem a mostoha helyzet. Alatta lett Ditróhodosból plebánia, ott papi lakot épített, Orótvában pedig templomot és iskolát. Nagy költséget kíván a páratlan monumentalis templom fenntartása évenként. Óriási kárt okozott a kisajátítás is. Dr. Lukács plebánus eredményesen közbenjárt

a kath. status igazgatótanácsánál is a ditrói iskolák érdekében. Ő írta le a nagyterjedelmű egyházi járulék-kimutatást is, ő vitte személyesen az adóhivatalhoz felsőbb engedéllyel és ha nem lett kellő eredmény, annak nem ő az oka, hanem a mostani nehéz állapot.

A főesperes mindezeket jól tudja, egészen tájékozva van a ditrói ügyekről, azt is jól tudja, hogy az 1927. számadások az alapokról és az iskolák több évi számadása is mind fel vannak terjesztve, az egyháztanács 1928. aug. 12-én tartott gyűlésen pontról-pontra letárgyalta, kettő kivételével elfogadta; — a plebánus felvilágosításait tudomásul vette, minden kifogásolt pontra megtette alapos észrevételeit, a jegyzőkönyv fel is lett terjesztve.

Ha az egyházi járulék évenként befolyt volna, nem lett volna kénytelen, hogy egyháztanács kölcsönhöz folyamodjon. Erre kell az érkező összepontositani s akkor minden rendbe jön. Ha a plebánus kölcsönt adhatott az egyházközségnek igazán szerény jövedelméből, az úgy volt lehetséges, hogy a plebánus teljesen tartózkodó minden szeszest italtól, nem dohányzik, a legegyszerűbben étkezik és ruházódik, de az a hánytorgatott 150.000 lej követelés nagyobb része a 80 éves atyjáé és mostoha anyjáé. Ez utóbbi vagyonos ditrói birtokos. Azért jegyzem meg ezt, hogy a község legyen tájékozva. Nehány ezer a plebánosé. Ez nem gazdagodás, hanem helyes előrelátás esetleges betegségi állapotra.

Ami pedig a plebánusválasztást illeti, az egészen szabályszerűen volt végrehajtva, az egyházközség minden jogosult választó tagja eljöhett és nyugodtan saját belátása szerint szavazhatott. Az ellenvélemények is mind eljöhettek volna, de alig 5—6 jött elé és szavazott le. Valótlan állítás, hogy az intelligens elem ellen való tüntetés színezete lett volna a felvonulásnak, hisz az összes működő tanítók, segédlelkész, kántor, értelmes birtokosok és iparosok nagy száma szavazott le. Dacára annak, hogy esett folytonosan, mégis nagy készséggel jöttek szavazni. Volt annyi szavazó a kedvezőtlen idő dacára is, mint 1915. évben, mikor Lukácsot először megválasztották első helyre a tekintélyes pályázók közül. Dr. Lukács most is távol tartotta magát, mint 1915-ben.

Dr. Lukács újbóli pályázata abból állott, hogy amidőn tapasztalta a hívek óriási többségének nagy ragaszkodását, a közbirtokosság, az iparos testület külön-külön kérte ottmaradását, a buzgó hívek kilencedeket tartottak a plebánus ottmaradása érdekében és nagyon kérték a maradásra, — erről jelentést tett püspök ur Ó Nagyméltóságának és alázatos lelkülettel a püspök atya bölcs elhatározása alá helyezte magát, kijelentvén, hogy teljesen aláveti magát a magas püspöki akaratnak.

Erre a kegyelmes püspök atya a plebánus jelentését pályázatnak elfogadta. Hadd lássa, hogy tényleg annyira ragaszkodnak hozzá. Aból látszik a nagy ragaszkodás, hogy az ellenvélemények ugylátták jónak, hogy ellenkeiőt ne fejtessen ki. Most a püspök atya dönt, mert a hármas jelölés megtörtént.

Az átkozódás helyett pedig áldjuk az Urat, kívánjunk egymásnak minden jót és törekedjünk arra, hogy teljes jóakarattal egymást segítve, ezen ósregi tekintélyes plebánia ügyei rendbe jöjjenek egészen. Közös jóakarattal ez sikerülni is fog Isten segítségével.

Szabó főesperes.

Ugyanebben a tárgyban kaptunk egy helyreigazító közleményt Lukács József plebánus urtól is, amely azonban lapzártá után jött s így jövő számunkra maradt.

HIREK.

— Legyünk ott mindnyájan! F. hó 27-én este 6 órakor nyolcnapos misszió fog megkezdődni templomunkban, amelynek vezetője az erdélyszerte kiváló missziós hitszónok, P. Lukács Mansvét lesz. Reggel 8 és este 6 órakor szent beszéd. Ma, amikor a társadalom beteg s látjuk, hogy nincs mód a gyógyulásra sehol s csakis az Istenhez, a vallásos élethez való visszatérés az egyedüli orvosság a társadalom sok fájó sebére, ne legyünk közömbösek, hanem használjuk fel a kedvező alkalmat. Ez uton is felhívjuk kedves híveink figyelmét arra, hogy minél többen vegyenek részt a misszió s az „üdvösség napjait” ne hagyják nyomtalanul elmúlni. Latinszertartásu r. kath. Plebánia.

— A Misszió teaestéi az évek óta hagyományossá vált sikerrel folynak minden kedden este. A mult kedden is nagy és kellemes társaság szórakozott együtt meglehetősen sokáig. A jövő kedd házias zonyai Józsa Józsefné, Fülöp Józsefné és dr. Csiky Jánosné urasszonyok lesznek.

— Szüreti mulatság. A Gyergyószentmiklósi Ipartestület Kulturosztya 1928. október 20-án, szombaton este, az Ipartestület helyiségeiben tánccal egybekötött szüreti mulatságot rendez. „Napszám a szüret alatt személyenként negyven lej, amely összeget nem a gazda fizeti, hanem ő kapja”. Kezdeté este fél kilenckor, vége ki tudja mikor.

— Munkában a Páll Ignác bandája. A gyergyószentmiklósi járásbírósnak egyik legismertebb állandó kliense, a kellemes alfalvi közbirtokossági erkölcs-ellenőr a legutóbbi napokban újabb feljelentésekkel próbálja tehetsége szerint a járásbírósnak békés munkáját akadályozni. Ezuttal nemcsak az alfalvi közbirtokosság volt vezetőségének sokmillió, számtalan-szor elintézett panamáját emlegeti, ujonnan kitalált és az eddigiekhez képest jelentékenyen megnövelt számadatokkal, hanem egyes állítólagos, a bíróság legbelsőbb működését érintő olyan szabálytalanságokról is panaszol, amelyekről ő maga egész valószínűleg azt se tudja, hogy mifélék és mire jók. De azért jelenti őket. A feljelentő kéz, az Páll Ignácé, de a hang... A recept máskülönbén már unalomig megszokott. Mindenki ismeri azt a derék, becsületes uriembert, aki mögötte diszkrétan meghúzódik. A feljelentés nyomán Climescu Mihai táblabíró inspektor, aki már többször járt Gyergyóban ugyanez ügyben, sok tanut kihallgatva folytatja vizsgálatát.

— Iparostanoncotthon Gyergyószentmiklóson. Az Erdélyi Ipar című ujságban olvassuk nagy meglepetéssel: A felállítandó gyergyószentmiklósi iparos tanoncotthon ügyében a mult héten Gönczy Gábor dr. polgármester és Cațaveiu városi főjegyző Lupu dr. munkaügyi miniszternél érdeklődtek Bukarestben. A miniszter megígérte, hogy az ügy alapos tanulmányozásával egy inspektort biz meg, s azt is, hogy amennyiben az otthon megvalósítására Gyergyószentmiklóson valóban sor kerülhetne, a hozzávaló telket is a kormány venné meg. Egyuttal az inasiskola részére segélyképpen 20.000 lej utalt ki a miniszter. Valószínű, hogy más várossal tévesztenek bennünket össze.

— Egy rövid levél. Tekintetes Szerkesztőség! Ma délután fölkeresett Balázs Ferenc Józsefé remetei lakos és elmondta, hogy husvétkor meghalt a felesége és azóta egyedül gondozza hátramaradt öt kis árváját, melyek között a legnagyobb 8 éves, az utánna következők 7—6—5 és két évesek, akikkel most a legnagyobb nyomorban van, mivel teljesen vagyon-talan, munkájával képtelen továbbra fenntartani, mert a helyi munkaviszonyok annyira nyomoruságosak, hogy abból megélhetésüket fedezni nem tudja, messzibbre pedig nem mehet, mert nincs kire hagyja az apróságait. Egyszóval helyzete kétségbeesítő. És ezért általam arra kéri a tekintetes szerkesztőséget, szíveskednék egy kis kérés forma cikket közzétenni, amelyben a jószívű emberek figyelmébe, illetve jóindulatába ajánlja gyermekeit, akiket örökbe adna, különösen a három kisebbet. A nyolc éves, hat és öt évesek fiuk, a hét és két évesek leányok.

Elmondta, hogy kérésével fordult a helyi Szociális Misszió Társulathoz is, de elutasították, mivel a könyöradományok forrása kiapadóban van itt is.

Mivel e szerencsétlen család sorsa tényleg úgy áll, mint ahogy azt nevezett elmondta, a tekintetes Szerkesztőség kegyes jóindulatába ajánlom.

Remete, 1928. okt. 16-án.

Teljes tisztelettel:

— — —

Ehez a levélhez kommentár nem kell. Az egyszerű szavak, a fojtogató nyomoruság hatása alatt gyermekeiktől is elválni kész apa helyzete mindennél hatásosabban könyörög.

Ha valakinek megesik a szive, és olyan helyzetben van, hogy a kérést teljesítheti: a cím ott van.

* **En is, te is, ő is,** meggyőződünk Balázs cipőinek olcsó és tartós voltáról. Egyedül nála lehet felelősség mellett cipőszükségletünket biztosítani. Olcsó és kifogástalan munka,

Végeladás.

**Gyapju, posztó és szövet ki-
árusítás minden elfogadható
árért, míg a készlet tart.**

Fogarasy-ut 11. Plebániával szemben.

LŐRINCZ

fényképészeti műtermében Csiki-utca 6.

mélyen leszállított árak.

6 drb. művészi lev. lap ára 120 Lei.
3 „ igazolvány kép ára . 50 Lei.

D. a J. Kr.!

Meghívó.

A gyergyói róm. kath. Tanítóegyesület
1928. okt. 30-án Gyergyócsomafalván az elemi
iskolában tartja

ősz i gyűlését,

melyre az egyesület tagjait és a tanügy bará-
taikat tisztelettel meghívja

az Elnökség.

Tárgysorozat:

1. 9 órakor szentmise.
2. Birálótagek kiküldése.
3. Gyak. tanítást tartanak: Kováts Juliánna
az I. oszt.-ban, Sándor Juliánna a II. oszt.-ban
és Ferencz Sándor a románból.
4. Énekel a tanítók dalkara.
5. Elnöki megnyitó.
6. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolva-
sása és hitelesítése.
7. Elnöki előterjesztések.
8. Felolvasást tart: Ávéd Zoltán.
9. Bálint Ákos felolvasásának bírálata
Veress Antal által.

Szünet.

10. Énekel a tanítók dalkara.
11. A tanítások méltatása.
12. A mult gyűlésjegyzőkönyvére és egy hat.
javaslatra vonatkozó püspöki leirat felolvasása
13. Indítványok.
14. A jövő gyűlés helyének és tárgysoro-
zatának megállapítása.

Gyergyócsomafalva, 1928. okt. 8-án

Schuller János,
e. jegyző.

S. Kováts Pongrácz,
e. elnök.

Accumulator töltő állomás.

Rádio fűtő és anod autoaccu-
mulatorok szakszerű javítása
és töltése Vasut-utca 112. sz.

Grosz technikus.

Kitűnő fajgyümölcs

kapható nagyban és kicsinyben
Fürdő-utca 8. szám alatt.

Megalakult

Marosvásárhelyen a társadalom vezető tag-
jainak ellenőrzése mellett a

„Sperata“ Biztosító Társaság.

Mindenki csekély díjfizetés mellett
könnyen **biztosíthat 18—75 éves**
életkorig 100.000 leit.

A „Sperata“ Biztosító Társaság a legmini-
malisabb módozatokat szabja erre. Tökéi felett
pedig a marosvásárhelyi társadalom vezetőtag-
jaiból álló ellenőrző bizottság őrökdi. Tartalé-
kait az erdélyi pénzpiac egyik legtekerősebb
intézete, a marosvásárhelyi Agrár Takarékpénz-
tár r. t. kezeli.

Az ellenőrző bizottság tagjaiul felkértek:
Bustya Lajos, a Magyar Iparos Egyesület el-
nöke, Bürger Dezső gyáros, Orbán Balázs ka-
marai képviselő, a Földmives Szövetség igaz-
gatója, Turi Zoltán igazgató, Bretter Vilmos, a
marosvásárhelyi Kereskedő Társulat elnöke,
Ritz Antal, a magyar Iparos Egyesület ügyve-
zető elnöke, az Asztalos Ipartársulat elnöke,
Bustya Béla, az Építőiparos Szövetség elnöke,
Herbeth István, az Építőiparos Szövetség ale-
nöke, Szijgyártó Gábor szaktanár, Gárdos József
terményexportőr, Berfia Juliú nagykereskedő,
Rothmann Mór, a marosvásárhelyi Izr. Hitk.
elnöke, Deutsch Béla igazgató, Vámos Sándor
nagykereskedő, Stern Antal igazgató, Godt Adolf,
a Zsidó Iparos Egyesület elnöke, Dr. Tischler
Jenő fogorvos, Ignat Ferenc C. F. R. fűtőházi
főnök, Dr. Lőte Lajos orvos, Bálint János, a
Csizmadai Társulat elnöke, Tóthfalusi Sándor, a
Szabó Iparostársulat elnöke, Ipó János, a Ci-
pész Munkaadó Társulat elnöke, Timár Albert,
a Kocsigyártó Ipartársulat elnöke, Deé György
gazdaköri elnök, Gánga Gusztáv gyáros, Enyedi
Jenő, a Mészáros Ipartestület elnöke, Szláma
Emil kereskedő, Bölöni Domokos kereskedő,
Ritz Mihály, az Asztalos Ipartársulat elnöke,
Lőte Lázár, a Magyar Iparos Egyesület és Ven-
déglos Ipartársulat főtitkára, Dudutz István ke-
reskedő, Inceze László, a Sütő Ipartársulat el-
nöke stb.

Gyergyószentmiklós és vidéke képvisellett
Jakabffy Béla ur bízott meg,
aki mindenféle felvilágosítással készséggel
szolgál.

Aki valamit venni vagy eladni
akar, hirdesse a

„Gyergyói Ujság“-ban.

Garantált malomkövek, sir-
kövek és márványsirkövek
állandó raktáron
kaphatók

Barabás Gergely

kőfaragónál

Szárhegyen (Lăzarea, jud. Ciuc.)

Vállalok bármilyen
épület és kriptaépítéseket
a legegyszerűbbtől a lediszesebb kivi-
telben, teljesen fagyálló anyagból.

Szíves megkeresésre árajánlással, terve-
zéssel készséggel szolgálom. 52—6

Rádió apparátok

3—8 lámpás gépig,

Reinartz, Baltic, Ultradin, valamint az utólérhetetlen
Eumig Hartley típusok

raktáron.

Komoly érdeklődőknek gépek bemutatása. — Raktáron:
Steier accumulatorok, hangszórók, rádiólámpák, fejhall-
gatók stb. Accumulatorok szakszerű feltöltését, valamint
rádiólámpák kipróbálását vállalom.

Eladott gépeknek havonkénti díjta-
lan felülvizsgálása.

Kedvező részletfizetés.

Berkovits Lázár

Gheorgheni.

15—5

Aragonit disztárgyak

Sándory könyvkereskedésben.

Fényképészeti műterem

TILLY ARTZ
megnyilt

Városház-utca, Petrácsics-féle ház.

„Turul“ cipő tartós

Szolid árak!

„Turul“ cipő olcsó

„TURUL“ cipőraktárban

több fajta férfi, női, és gyermek

sár- és hócipők nagy választékban

kaphatók. Legjobb márkák és olcsó árak.

Nagy választék

mindenfajta férfi-, női-, flu-, leány- és gyermek
divat- és strapa cipőkben; reggeli-, házi és téli
cipőkben.

Turista-, vadász- és egészségi (Turnpád) cipők.
Occasio- és reklam-áru állandóan raktáron.

Szabott gyári árak.

„Turul“ cipő jó

Szolid árak!

„Turul“ cipő elegans